

2609

"Dragarna ej utvilade".

"Öken ej vil"

"Um de köde hem ett lass ve, å dä sto på vea-
backen, så ble öken inte vil" (om man inte lastade av
lasset, blevo oxarna ej utvilade. Och "stog" t.ex. en
höhack med hö, så sades det: "I få lov å häva dän'et,
dä ä inte så noa, bara dä inte kömme i höhacken."

2609

Betäckning av kor.

Ledde man en ko till tjurs utan "att säja te",
så berövade man tjuren makten. Man sades "tjäla
tjuren", ansågs nesligt.

En betäckt ko skulle alltid nypas i ryggen o så
skulle man kasta jord på ryggen.

Betäckning av kor

"Tjäla tjuren"

"Flen".

Mjölk kokar

över:"flen"

När mjölken kokte över, skulle man kasta salt i spisen, annars fick djuren "flenen" (ont i juvret).

LANDS-TRYCKERIET
FOLKSTÄMMAN

2609

dic
54

Fårens tvättning och klippning.

Fåren

Då fåren på hösten klipptes, skulle man lämna en tofs framtill, annars blev "löen" dålig.

Då fåren tvättats, skulle man ta lite ur "såen å hålla i dom".

1955. 10. 10. 11. 12. 13.
FOLKREK-1000

Lic

55

2609

"Fläckiga svin"

Fläckiga svin

"Soärter" (*Sedum palustre*) gavs i avkok
till svinen, så de blevo fläckiga.

*Småland
Fresta
Märgo
Mars i 1931*

Yrsh. Fettering
Ber or And Maye Petterling
1. 1886

2609

*M: a
M: e
M: c*
56

På våren vid "Bartel" (Bertil) eller "Bartelsmäse", sades det, "att Bartel släppe ut sia onga", och "dä skulle beteckna, att joden va varm", säger sagesmannen.

Bertil.

Det var en dag på våren, som heter Karolina, "då skulle di så linet".

Karolina

"Hade di inte slått till en da, som heta Urban så bet inte lien se'n."

Urban,

Småland
Träta
Nässjö
1931

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Myrsk. Pettersen
/br as and hagen Pettersen
född
2609

M. c.
57

Slåtter:

Slådde di, så di kom i ett höne, så va dä: "Nu sa vi ta haren". - I e äng di kallte Hjälmén, sulle di in i snuttra (hörnet) å Kalle Gren i Gullbrohult dä va en glalåtter gubbe å talte lite i näsa, han sa: "Haren i sitt lopp springer på bergtopp". (Hjälmén: en stor slåtteräng under Gullbrohult i Nässjö sn., vilken under omtalade tillfälle var under slåtterarbete).

"Ta haren."

Närjö, Sm

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

58

M. c

2609

Slåtter:

Till pigorna sades, då de under slåttern ej räfsat upp ordentligt utan lämnat en rund fläck: Här ha I lämnat ett basöl (barnsöl)". Det ansågs "schenant" för dem.

"Di sum to opp mej, dä sulle va en chikan um di inte fick full nek" (den sista t.ex. på en åker). Om den då blev mindre än de andra, så sa man: "Dä va en banonge" och "pia fick passa, så ho fick full nek."

Slåtter.

/Arb. an.

2609

Slättergille.

Slättergille.

Vid slätter hölls "slättagille" och då gick folket tillsammans till hjälp. Det bjöds stående på "vite gröt" (risgröt). Under sagesmannens tid, säges man ej ha rimmat till den. Om någon vid slättern skar sig p.ex. då han skulle bryna en lie, sades han "ha förlorat slättergröten".

Ofta lejde man en person att sköta om slättern. Denne gick då i lejd en tid, och sedan det var klart och inbergat, bjöd bonden samman sina släktingar och vänner till kalas jämte den som skött om slättern. Det ansågs småaktigt, om ej han också blev bjuden. Även vid detta tillfälle bjöds på "vite gröt".

Julen:

Något grovarbete fick ej förekomma förrän över trettondagen. Tredje dag jul skulle man ingenting göra. "sådant väder dä va julda'n" och de andra fyra följande dagarna, sådant väder skulle det bli på motsvarande respektive följande månader: juldagen sålunda avgörande för januari osv. Detta gav man akt på " för ventren bävade en för." -Om solen (juldagen) sken" så mycke sum en ryttare ste på en häst, så bebådade dä gott äringsår" (så lång tid, som en ryttare behövde för att stiga till häst). Men det var ju sällsynt att så skedde (dvs. solen sken på juldagen), sade sagesmannen.

Till julen skulle det vara färdigt med varjehanda julstök. "Adventet" användes till julstök. Slakten hölls i oktober, och var fäslakt. Svin slaktade man närmare jul.

Väderleksi-
akttagelser

Julstök:
Slakt

Slakt

Småland
Tveta hd
Nässjö sm

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Acc 2609

nyttas Pettersson 61
ber av Andersson. Pettersson
Föd 1866 i Nässjö

Så kom bryggning, bak, brygd och rengöring, "å då vändes
då opp å ner på allt ihop." -

Bryggning,
bak, brygd
rengöring.

"Julave sulle va sönad gran, sum smatade (sprakade),
och när man fick se en sönad gran, när man om sommaren
gick i skogen, så sades det: Då blir bra julave. Ve'n sul-
le va inne till kl. 12 på dagen julaften. Veden skulle bä-
ras in så mycket, att det räckte till tredjedagen. Den
bestod av s.k. "kåsteve", sum va fem kvarter elle e aln
i längd" å höggs sönnar möe mer" än sådan ve, som salu-
fördes. "kåsteveen" sattes "å änna" dvs. restes på läng-
den och placerades i vrån mellan den stora öppna spisen
och dörringången, det ana lagret utanför det andra i så
vid cirkel, tills det ej hindrade för dærringången, då
man reste en ny trave ovanpå den förutvarande på samma
sätt.

Julave

"Kåsteve"

Så hade man en "tvärakubb", och den "sulle räcka
helldaa (helgdagarna) ut" och bestod av "björke", "råder
björkestock", som lades i spisen och mot vilken de andra
vedträna lades emot, allt för att åstadkomma drag så, att
det blev god fart i elden. "tvärakubben" stötte man med
foten in i spisen, allt efter som den brann av.

"Tvärakubb"

Kl. 12. på dagen doppades i grytan. "Nä då ble skönt,
satte di på e storer gryta" (när det blev skymning)
och så hade man "e balj" (en balja), allt till julbadet. "Dopp i gry-
tan"
"Va en liten, så va då mor, som skötte om en å tvättade
hela en, men för de stora, var det huvudsakligen fotbad
å så möe då kunne bli." Julbad.

Nya kläder, som skräddarn sytt, sattes nu på för
första gången, se'n blev det kaffe, som i sagesmannens
barndom ej var så vanligt, och "osten skalades" och far
läste därefter "vangeliet" för juldagen, och så "sjongde"
man en "psalmevass". Den som inte skulle gå med till kyr-
kan "han feck vaka". Spexhultsborna, som skulle den c:a Julmorgon
8 km. långa vägen till Nässjö (gamla) kyrka, fingo ge
sig av vid 2 - 3-tiden. Den vakande fick då väcka och
skulle ha "kaffepetter" i ordning. Det första man fick
var ett äpple (se sagesmannens uppgifter tidigare härom)
som man skulle bita i, och den vakande skulle ge de and-
ra ost och bröd på sängen (var allmän sed!). Hela natten
skulle "julost å drecka å annat sågel" stå på bordet och
ljuset brinna. På golvet enris. Sagesmannen säger, att
före hans tid julhalm, långhalm, lades på golvet, som skul-
le ha "nån" betydelse, men vilken kunde han ej erinre Julhalm
sig.

Jultiggeriet var vanligt. Den ene efter den andre infann sig, "men på dum, sum va utsocknes va'en lurisk". Man gav "kaker å en sågelbit", och gav man mer, så fick man höra mer, för sådana "kärånger", som gick ikring och tiggde även dagligdags "va' dä samma sum dagens nyheter", och de voro rätt så krätena" (rätt så kräsna). Sagesmannen nämnde namnet på följtiggare: "Rångapållen, Jösse Kan (Malm - bäck), Stubbagöken, Hjältaryds kvarnahäst;" bland gummor-na: "Pajytta, Däjelabritta och Pipbakaringen".

Jultiggeri

Julgran brukades ej i sagesmannens tidigaste ungdom. Då band man kronor av halm, långhalm, som hängdes i taket. Denna konst att binda kronor kunde en del förträffligt säga sagesmannen, som själv kan förfärdiga sådana. Bruket av julgran kom först, då sagesmannen var 7 å 8 år. Vid midsommar brukades även kronor, som förfärdigades av löv och hängdes i taket. Sagesmannen berättar, att hans far med roten tyckte upp sädesstrå, som voro vackert och kraftigt vuxna. Dessa ställdes (med axet på) "i ett hörne" inomhus till julen.

Julgran

Halmkronor.

Korv fick ej hänga över julen. Den togs ner femte veckan från han hade hängts upp. Hållkakerna fingo hänga kvar över julen, andra som "lemper" som lades på tenne-spröt. togs ned.

Korv m.m.

Bykning försiggick en natt (c:a tre veckor innan jul), och då "geck ongdomen ihop, å då hade en sköj". ungdomar såg till i olika gårdar vid bykningen, och det bjöds på litet traktering.

Bykning.

Till jul bakades : Blandbrö (hälvtan havre och hälvtan råg) var det mesta, som bakades. Det blev som gammalt torrt "å skörpera slapp på golvet, um då va möe havre i 'et (kakorna föllo isär). Sektebrö bakades bara lite grand; var av siktad rågsikt och var sålunda "bare rågbrö" eller "gramt brö" (därav ordspråket: "Nu ä dä slut mä julen å dä granna bröet", som sagesmannen berättar, var ett gängse talesätt. "Sektebrö" gjordes som "lemper", vilka tillsattes med sirap och "enebäslemper", vilka tillsattes med "enebässpa" (enebärssaft), och det var en smula beskt. Vetebröd bakades ej. Det köptes hos bagare (skorpor, bullar och en sorts kakor: "snäcker"). Man bakade i två hela dagar, så att det skulle räcka över fastan. Av "sektedegen" bakade man hjortar och hästar till barnen "e halv tunna skrömme" (dvs. så mycket som skrymmes i en halv tunna). Till ögon, knappar o.d. i hästarna använde man torkade blåbär. Av denna "en halv tunna skrömme" skulle dels "teggarrhan" ha o dels bytte man med andra familjer. Sagesmannen säger, att vi bytte med fyra.

Julbak.

Dessa hjortar och hästar sattes upp på det s.m. högabordet eller slagbordet vid fönstret framför osten, som varje barn skulle ha en egen och egna hästar på en plats på bordet. Denna varje barns del av bordet kallades dess "julaltare" eller "julhög".

Innan man gick till julottan skulle kreaturen utfodras, och man dänkte litet "drecka" på dem julaf-tonskvällen. Och när man kom från ottan, doppade man "andregången".

Sedan man kom från julottan, fick man ej gå ut i andra familjer; det ansågs som "snikeri" (tiggeri) ty på julen var det alltid traktering, om man kom.

Julklappar utdelades så, att någon i hemlighet smög sig till en dörr, gläntade på den litet, och slängde in gåvorna, varefter han skulle springa därifrån, så fort som möjligt, och någon från ifrågakvarande hem, dit julklappen gått, skulle sätta efter den flyende, och ansågs det "schenant", om man ej hann upp honom. Sagesman-nen berättar, i anslutning härtill följande: En bamvakt, vid Gullbrohult, vilken var känd för att kunna springa bra, lät en gång lura sig på följande sätt. Han skulle ju ha julklappar, och någon slängde in dem, i stället gick

Julaltare l.
julhög.

"Dricka på
kreaturen"

Julklappar.

7

Närjö, Sm.

2609

LUNDS UNIVERSITETS

66

FOLKMINNESBOK

två man. Den som slängde in dem, gjorde halt vid dörr-
posten och tryckte sig intill den, under det den andre,
som placerat sig på andra sidan banan och sålunda med
försprång drog uppmärksamheten till sig genom att slå
igen grinden, just som banvakten kom ut.

Till jul klädde man vanligen ut sig till Jul- Julbock.
bock och jultomte (julaftonskvällen). Julbocken och jul- Jultomte
tomten skulle ha traktering (vin och äpple) och gick ur
hus i hus.

Vid julottan gjorde man en del spratt för att Julotta
hindra den eller den från att komma först hem från kyrkan. (spratt)
Så berättas: Det var någon som en gång plockat i hop alla
"skåcklera i en hög" (skaklarna) å skrymma sto utan skåck-
ler (släden utan skaklar)). När folket nu kom ut med
brådska att komma först från kyrkan, blev det en röra,
och där fick man stå och "byta skåckler hela natta", säger
sagesmannen och tillägger, att "dä va ett lett spratt".
I andra fall skar man av bukgjorden, eller annars vid nå-
gon stuga på vägen "bju dum in på julsupa", så att en an-
nan hann förbi, för då hade en ju lyckats laga så, att
denna först fick inbärgat.

Sagesmannen säger, att julen räknades väl sluta den 20.- Julens slut.
Knut. Söndan efter nyåret kallades "benaraskesönda" ("då
va bena ågnavena/avgnavda/, å köttet ätet, å såglet slut).

Man bakade ju så, att det räckte till påsk, men Brödkaka till
en kaka skulle förvaras tills bröd bakades av nästa skörd. nästa skörd.
Den förvarades i "hayrabingen", och man sade, "Att den
ena kaka skulle si den andra (andra)"

Det man gjorde, då man fick se nyårsnyet, det skul- Nyårsnyet
le man få hålla på med det året. Om nyårsnyet "ligger så
då ä vasst å öppet" skulle då bli nederbörd. Och likadana
som nyårsnyet skulla man få tre på varandra.

Ny, som inträffade efter trettondagen, kallades "Trängeny"
"Trängeny" och räknades ej som något riktigt ny.

Julbonader var på modet.

Jul.

Innan man gick till julottan, skulle man dränka dricka på kreaturen. Julmaten (ost och "drecka") skulle stå på julbordet och ljusen skulle brinna.

Dricka på
kreaturen.

På juldagsmorgonen, innan man åt något annat, skulle man äta ett äpple, "så feck en ingen tannavärk".

Mot tandvärk

Julnatten hade de döda sin julotta "innan kyrkan". En morbror till sagesmannen hade funnit grus på bänkar-na. De döda hade varit där.

De dödas jul-
otta.

"Ve jul skeckade de brö till varandra, 'banakaker', och när det var slaktat skickade man "smakekorv".

"Banakaker,
smakekorv".

2609

LEARN TO READ
FOLIO READER

Ett nötrim eller lek med nötter under julen. Nötrim.
Någon, som knutit händerna och ställt knytnävarna
på varandra och sträckte fram dem möt en annan och
säger: "Udda kunne" (kunde); den andre svarar: "Gott
ja vunne", och den förste frågar åter: "Över eller
unner?", varefter den andre slår till den näve, som
han tror innehålla udda antalet nötter och erhåller
dem sålunda, om utslaget varit riktigt.

N. e.
70

2609

Uppenbarhet
SÖLJENPERAKKE

Man skulle plocka nio sorters blomster och
lägga i kudden, och då skulle den uppenbara sig, som
man skulle få till make (maka).

*Frata till Sm.
Sågo
1901*

071

2609

Folkkalender:

Året indelades i "trettingar". "Gamla varfedan" var den 6.april eller Vilhelmsdagen och från denna räknades veckorna baklänges. Varje "tretting" var tretton veckor. Första veckan sålunda trettonde veckan "trettone veka, tölftte veka osv." Sagesmannens farmor sade ofta: "Nu så ä vi inne i den eller den trettingen. I trettingen mellan "varfedan" och midsommar var 9.veckan "havreveka", och sagesmannens farmor kunde ibland säga: att det var det året kunde vi så i 11. veckan. 7. veckan var "gökavecka".

2609

FOLKREKOR
FOLKREKORVäderlekstecken

"Om kråker å kajer skriker i mossa, så blir
dä regn".

Hackspett ("Törepella"), "när hon skrek, blev
det regn.

När tordyveln "morrade" skulle det bli vackert
väder.

"Sniglar va spåmän till regn".

"Om kärringar kom och åkte (och det var bara
kärringar)", så ble dä ovär." - "Om det kom många
kärringar ut på en gång, så blev det regn."

När orrarna sutto uppe i träden "å lurade" ble
dä ovär".

"Bar svinen pinnar i munnen, så bådade det ovär
(ett stående tecken).

"I svinameltren (svinmjälten) där så di, huden
ventren ble".

Väderlekstecken

Kråker å kajer

Hackspett.

Tordyveln.

Sniglar.

"Kärringar".

Orrarna.

Svinmjältem

Om man hör ifrå sö'r (söder) t.ex. tåget e.d.
så blir då nederbörd; långt ifrån norr blir det kallt.

Så många solskensdagar i "adventet", så många yr-
väder i "fåstå" (Fastas begynnande "könnesmässa" eller
"lilla jul" = första veckan i februari")

2609

Flädermus, blodet.

Beveka någon at
älska sig.

Om man sköt en flädermus och slog blod i en näs-
duk och sedan dämde med den vissa gånger i ryggen på
en flicka, skulle en pojke kunna beveka henne till
att älska honom.

Im.
Freta hnd
Nässjö Sn.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppst. Tellerström P. b.
Ber. And. Kaga. Tellerström
75
2609 / 1866. Nässjö

Om olika djur.

Spindlar sades dra rikedom till huset.
Man fick inte riva ner en spindel, för då hade man
olycka. Satte han se på en, va då en lyckospindel"

Nyckelpigorna ("Gullhörnorna") betraktades
som rentav heliga djur.

Tusenfotingar: stötte man på dem ("De lå ock-
så unner stenar"), så fick man "onna betet", så att
"bena värket ut".

"Fick en si en svarter orm, va då döen".

Spindlar, nycke
pigor, tusenfoti
ar, ormar.

Om ormar.

Drömde man om ormar, ansågs det ha tur med sig
om pengar: otur.

Ormskinn användes "för nön sötts (någon sörts)
vark (värk) elle va dä va".

Om ormar

Drömmar...

2609

Stämman möte med ormar.

En pojke i skolåldern jämte några andra personer i hans sällskap bevittna följande från Perstorp vid Grims-
torp (N.Sandsjö sn.). Skolpojken skulle slå ormen, men då
kunne han inte. Då tok han e fällekäiv å gjorde en ring
kring ormen och bestämde - i det han körde ned kniven i
jorden - att den timman skulle de träffas. Och vid bestämd
tid var också ormen ilsken inanom och nu var pojken be-
väpnad och slog ihjäl ormen.

UNIVERSITETS
MINERARKIV

*Land
Mjösa*

*Uppf. Peltandra
Handling*

P. 4.
78

2609

*Pörr. M. Peltandra
född 1886*

"Kornblixtar" (i Augusti) var "sillablek" "Kornblixter
och berodde på, att sillen i stor mängd vände på sig.

2609

Sagesmannen säger, att i hans farmors tid användes "bastan" (linbasta) till badinrättning. Man badade i "matalag", trodde sagesmannen, och för att bli av med ohyra togs även bastan i anspråk. Det hette alltid, att man skulle "ella basta" (elda i bastan).

Linbastan
ss. badinrät
ning.

2609

Taktäckning, täckekalas.

Täckekalas.

Då man började lägga tak på ett nytt hus hölls "täckekalas". Man skulle då ha gröt, som gick ikring bland karlarna på arbetet, som alla vid tillfället (takläggningen) hade för sed "att gå i hjälpe" (hjälpa till utan ersättning) och mor kom då själv med gröten, var och en från sitt hushåll, och då klandrades i det tysta dens eller dens gröt och "många morer kom i förargelse för dä".

Om inte den, som byggde ett nytt hus ville "bju på traktering, så tå di inte ner kransen utan satte i stället upp en kvast."

Takkrans.

2609

Köksträdgård

Köksträdgård.

Köksträdgård fanns till ställena på en särskild plats. Så kallades t.ex. en dylik i Spezhults by "Annersa kallgår" (Anders kålgård) och bär denna fläck ännu av en del bybor detta namn.

2609

"Spingestöckor" späntades under vinterkvällar- Spingestickor
na i så storsamängder, att det kunde räcka för ett
helt år. Dessa togs ur tallar i mossar. Man högg ut
en tvata för att pröva, om det eller det trädet pas-
sade. Om snittet vid spingandet föll sig lättare
parallellt med årsringarna, sades man "skära på
flasken", föll det däremot så, att det tvärade över
årsringarna, sades man "skära på ågna" (agnar).

2609

Dagsverkare på tillfälligt hjälparbete fingo, Dagsverkskaka.
"då di geck hem um kvällen en kaka, dagsverkskakan".
Var det en lat eller dålig arbetare, sade man till honom, då han arbetade för lite "släppkakan", och om honom sades, att han "kramade om kakan", vilket sagemannen illustrerade genom att krama överarmen intill bröstkorgen.

2609

Mat

"Ve varfeda'n geck dä an å äta speckeflask å
speckekött, sa di ("Nu så gå dä an å äta specke-
flask"). "En söts (sorts) körv va speckekörv."

Mat.

Specke-flask
" körv.

Brökl

13.

2609

Medel mot "förgjord kärning"

Då man gick med mjölk (för att ge bort) till
backstugusittare, skulle man köra en eldpinne i mjöl-
ken, för om man gick över en bäck i söder "förgjordes
tjänandet" (smörkärningen).

"Förgjord
kärning"

Nässjö, Sm

A. M. Pettersson, f. 1866

N: 3
86

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2609

För att korven ej skulle spricka, begagnade Korvberedning
man sig vid korvberedningen av "korvaspeter", som
gjordes av "bjökepenna", som sveddes litet i ändar-
na för att bli hårda. "Korvaspetera" sattes sedan i
ändan på korven och togos sedan bort, när den blev
torr.

2609

Slakt.

När man vid slakt skulle vid leden skära av fram och bakbenet på djuret, och benet ej gick rätt av, hade man under dagen ljugit. Råkade man ej rätt hade man begått en synd. Sedan man skurit av vid leden slog man alltid genast till med benet på den ännu kvarsittande delen av benet.

Vid slakt får man inte ynka djuren, ty då plågas de onödigt mycket, utan man skall i stället "stryka och smeka dum".

Samma dag man slaktat åts ej köttet, ty det ansågs otillbörligt. "Äta hästkött betraktades som stor fattidom, eller di va så råa, som då heter".

Slakt.

2609

Vid slakt skulle slaktar'n ha slaktesup "både Slakt.
före å ätter" och av djuret en särskild del, -vilken
minnes ej sagesmannen- den s.k. slaktebiten. Var det
svin, som slaktades, skulle han ha palt och ister,
som lades inne i palten.

Smål
100 l
Näsby
1931

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Magn Peterson
Per Fredrik Magn Peterson
född 1866 2609 i Näsby

U. j. 89

Växtfärger

"Stenamossabrunt" (*Parmelia saxatilis*) användes
till att färga med. Färgen "höll i se".

Växtfärger.

2609

Tjärbränning

Vid Spexhults by brukade man "gemensamt" Tjärbränning
(alla byamännen då närvarande) bränna tjära. Sedan
bruket gått bort, bar platsen ännu namnet "Tjärebränna".

2609

I st. för kedjor o.d. använde man "vejer" (vidjor) Vidjor
vilka satt "i skäftingen" d.v.s. i "hånket därnere" i st. i st f.
för hake och vid "testeln ve oket" (tisteln vid oket). kedjor.
Om dessa vidjor, som vreds ihop, voro illa hopkomna,
sade man, att det blev "en freda" (fredag), och man kunde
bedöma en bondes förmåga och färdighet genom att se
på hans "vejer".

2609

"Spå i vinterbröta(vintergatan)."

Man spådde i vinterbröta. Började i oktober och höll på till jul, även efter jul i nästa tretting såg man samma "vinterbrötan" som ett "långsamt kryss" och bestod av mörka och ljusa fläckar. Det mörka var millväder, en del kallades äresträngen; på denna avgjorde man äringen till kommande år.

"Vinterbröta"

"äresträng."

2609

Göken.

Första gången man på våren hörde göken, kunde man fråga, hur många år, man skulle gå ogift: lika många, som han gol.

Södergök är dödergök, västergök är bästergök.
Östergök är tröstegök. Norragök är torragök.

Göken

Maland
Arto
Näsjo
1931

Jonas Pettersen
Jonas, ind. Näsjo Pettersen
Född 1866 i Näsjo 2609

När det "skimrade sumnockarna på marken" så
hette det: "Nu få vi lov å så, för nu ä'dä' såtecken,
och ett ordspråk gällde: "Så, när dä ä boet (lämpligt)
å skära när dä ä moet".

Såtecken.

2609

Vid samkväm och sällskap hade man följande för sig: Hur länge
En silverring trädde upp på ett hårstrå och doppades ogift?
ner i ett glas med vatten. Drogs sedan upp, varvid ring-
en råkade i svängning. Och lika många år, som ringen
gjorde svängningar, lika många år skulle man gå ogift.

2609

Flyttkalas.

Flyttning ordnades med "köråker". "nä dä va kör- "Köråker"
åker å di rimmade ve gröt å di va halvfulla å klabbe te
våranra"(klabbade till varandra), så kom sanningen fram,
vad gubbarna tänkte och egentligen tyckte och "um dä va
nön, sum hade agg", så ger han det då tillkänna.

Ett rim från ett dylikt kalas i en annan trakt -
berättar sagesmannen ss. exempel på folks spydighet. Grötrim
Eksjöboar på besök på en gård i Nävelsjö sn. fingo (vid flytt-
följande:"Eksjö hånka ä'ute å vånka å körer i dålit kalas).
före, å allti vell di va längst fram, för di vet varken
hüt äller skam."

Var det en skogsfälla, och man på den hade "en hope
ve" (en mängd ved), så gav man rådet:"Håll e köråka!" Köråka
"Köråka" användes för litet av varje.

LONDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2609

Det sista ibrännvinsbutelj

"Nä di to dä sista i potällen (buteljen)
hette dä: Nu sa du få sönalöcka" (sonens lycka).

Man sade även, då man tog de sista droppar-
na i en brännvinsflaska: "Ja, du sa få pöjken" (pojken)

10 A:a Odins jakt.
1 A:b Förskriva sig till Satan.
2 " Möte med Skam (runkavle)
3 A:c Jättekast.
4 A:d Bortbyting.
5 A:i Gömma till rået.
6 A:m "Älvamörer" (P:u)
7 A:n Spökdjur:hästar, bockar
8 " "Spännande ifrå..
9 " Trollharar.
10 A:p Gastar. *P:b: dödsvarsel.*
12 B:H Hittad peng:dragare"
13 " "Änlost trä", skydd mot otyg.
14 " Gå vilse:vänna tröjan,schalettn.
15 " Bykekäringar.
16 " Möte med: käring, katt, ekorre
17 C:a Häxa.
18 C:b "Klok", rackare.
19 " Medel mot förgjordhet.
20 " Förgjord bössa, mordvapen som
botemedel för sjukdomar.
21 " Offer av hårlockar, botemedel.
22 " Stolsteget.
23 " Trolla sjukdom på en person
24 " Stämma blod. Kikhosta, Öronsprång,
24 Huvudvärk. Tottvärk."Knep i magen"
24 " "Stenpassion" Finnar, bölder.
25 " "Gektemäler(giktmärlor)
26 " Svinasjukan:"olsten".
27 D:h Avrättning.Blod därifrån som
botemedel.
28 D:n Benämn. på snickare.
1 Dödsvarsel *djur.*

29 D:M Skomakare:"bekeden".
30 E:f Offerkällor (P:d)
31 F:b Kyrkliga bruk.
33 H:k "Postkalle"
34 H:k "Fataknallen" Fatahäst"
35 I:k Talesätt:gäspa, felknäp
väst.dingla med benen.
avklippt hår.Härdad.Ej
utvilad. Bitahuv.av rätta
Ordstäv.
37 I:k Kyrktagning.
38 J:a Flytta råmärken, barnet
39 " idiot.
40 " Flera völlade märken och
sjukdomar, lyten.
42 J:e Bröllopsbruk:Brudens
skor.Olyckstecken,Herra-
väldet.
43 J:f Mot kvark
44 J:g Barnamord.
45 " Begravning: för att kun-
na glömma den döde.
46 " Likkistan med innehåll,
snickaren.
47 " Dödsögonblicket. Mot att
gå igen
48 K:f "Tämja stutar" (lek)
49 L:b Fiske: spotta på kroken,
revar i kors.Tjuvvittjng
50 L:c Byta hästar.
51 " Öken ej vil"
52 " Betäckning av kor.
53 " "Flen"
54 " Fåren:tvättning,klippning

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

100

55 L:c Fläckiga svin
56 M:a Jorden varm: "Bartelsmässa".
57 Linsådd: Karolina. Slått: Urban.
58 M:c Slåtter: "Taharen"
58 M:c "Lämna basöl". Sista neken.
59 M:d Slåttergille.
60 N:a Julen: Väderlekstecken. Julstök.
Dopp i grytan. Julbad. Julnatten,
julmorgon, julhalm, gran, kronor,
jultiggeri, korv, bykning, bakning,
julaltare, julhög, julklappar, jul-
bock, tomte, otta, spratt, julens slut,
julkaka. "nyårsny", "trängeny".
de dödas otta, nötrim m.m.
70 N:c Midsommar: 9 slags blommor.
71 O: Folkkalender: trettingar.
72 P:a Väderlekstecken: fåglar, tordyveln,
sniglar, svinmjälten osv.
74 P:b Beveka någ. att älska sig: flädermusens
blod hjälpmedel.
75 " Spindlar, nyckelpigor, tusenfotingar,
ormar.
76 " Ormar; dröm om. Ormskinn mot värk.
77 " Stämman möte med ormar.
78 P:f "Kornblixtar": sillablek.
79 R:a Linbastan ss. badinrättning.
80 T:a Täckekalas, takkrans
81 T:f Köksträdgård.
82 U:a Spingestickor som lyse.
83 " Dagsverkskaka.
84 " Mat varfedan.
85 U:f "Förgjord kärning".

86 U:g Korvberedning.
87 " Slakt.
" "
89 U:j Växtfärger.
90 U:n Tjärbrännigg.
91 U:o Vidjor till ok och
skäfting

92 Tydor: Spå i vintergatan om
väderleken.
93 (Vassel: Dödsbåd: fåglar m.m.)
Göken: Hur länge ogöft?
fr. olika väderstr
94 Såtecken
Silverring på ett hår-
strå: Hur länge ogift?
95 Flyttkalas: köråka,
97 grötrim.
98 Då det sista togs ur
brännvinsflaskan!